

of students in higher education]. Means of educational and research work. 51. S. 31–45. [in Ukrainian]

8. Bykov, V., Leshchenko, M. (2016). Tsyfrova humanistychna pedahohika vidkrytoi osvity. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymu systemamy. Kharkiv, Issue 4. S. 115–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13 [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПРИМА Раїса Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, формування цифрової компетентності майбутніх педагогів.

ГОНЧАРУК Ольга Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, формування цифрової компетентності майбутніх педагогів

ПРИМА Дмитро Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: аксіологізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи,

формування цифрової компетентності майбутніх педагогів

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PRIMA Raisa Mykolaivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: professional training of future primary school teachers, formation of digital competence of future teachers.

HONCHARUK Olga Valeriivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: professional training of future primary school teachers, formation of digital competence of future teachers.

PRIMA Dmytro Anatoliiovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: axiologising the professional training of the future primary school teacher, forming the digital competence of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 9.08.2023 р.

УДК 378.091.3:7

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-86-92

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>
e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

ЦІННІСНІ ОСНОВИ АРТ-КОМУНІКАЦІЙ У МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ: ІНТЕГРАЦІЙНО-МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДИСКУРС

У статті актуалізовано своєчасність звернення до досліджуваної проблеми та доцільність розробки нової стратегії розвитку мистецько-педагогічної освіти через розширення кола професійних можливостей студентів мистецьких спеціальностей через арт-комунікаційну діяльність. Подано етимологічне значення поняття «комунікація», проаналізовано ціннісні основи феномена комунікації з позицій філософії, психології і педагогіки та представлено особливості інтерпретації досліджуваної категорії у міждисциплінарному вимірі. Порушено питання щодо переосмислення сучасних завдань мистецько-педагогічної освіти та реконструкції системи підготовки педагогів-митців, оскільки саме фахівці мистецького профілю мають унікальні можливості для подолання поствоєнного синдрому у кожного українця, як через комунікацію через різні види мистецтва, так і через міжособистісну арт-комунікаційну взаємодію, ґрунтовану на міждисциплінарній інтеграції мистецтв. Визначено ціннісні основи комунікації через мистецтво та можливості реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецько-педагогічного профілю задля розширення меж їхньої майбутньої професійної діяльності з огляду на сьогоденні виклики та потреби. Доведено принципову значущість інтеграційно-міждисциплінарного підходу для набуття фахівцями мистецького профілю здатності до арт-комунікаційної взаємодії. Подано авторське розуміння поняття «арт-комунікації» з огляду на багатоаспектність досліджуваного феномена та множинність художньо-комунікаційної взаємодії через мистецтво, поєднання різновидів якого ґрунтується на інтеграційно-міждисциплінарному підході, що значно розширює спектр розуміння категорії «художня комунікація» у контексті реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецького та розширення меж професійної діяльності майбутніх фахівців мистецького профілю.

Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямку пов'язані з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад концепції розвитку арт-комунікаційної компетентності у фахівців мистецького профілю як стратегічного напрямку оновлення мистецько-педагогічної освіти.

Ключові слова: мистецько-педагогічна освіта, професійна підготовка, фахівці мистецького профілю, ціннісні основи художньої комунікації, інтеграційно-міждисциплінарний підхід, арт-комунікації.

RASTRYGINA Alla Mykholaivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor, of the Department of Art Education
of Volodymyr Vynnychenko
Centralukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>
e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

VALUABLE FOUNDATIONS OF ART COMMUNICATION IN ART AND PEDAGOGICAL EDUCATION: INTEGRATIVE-INTERDISCIPLINARY DISCOURSE

The article actualizes the timeliness of addressing the problem under study and the expediency of developing a new strategy for the development of artistic and pedagogical education by expanding the range of professional opportunities for students of artistic specialties through artistic communication activities. The author presents the etymological meaning of the concept of "communication", analyzes the value bases of the phenomenon of communication from the standpoint of philosophy, psychology and pedagogy, and presents the peculiarities of interpreting the studied category in an interdisciplinary dimension. The issue of rethinking the current tasks of artistic and pedagogical education and reconstructing the system of training of art teachers is raised, since it is art professionals who have unique opportunities to overcome the post-war syndrome in every Ukrainian, both through communication through various forms of art and through interpersonal art-communication interaction based on interdisciplinary integration of the arts. The value bases of communication through art and possibilities of reconstructing the modern training of artistic and pedagogical specialists in order to expand the boundaries of their future professional activities in view of current challenges and needs are determined. The article proves the fundamental importance of the integration and interdisciplinary approach for the acquisition of art specialists' ability to art-communication interaction. The author's understanding of the concept of "art communication" is presented in view of the multidimensionality of the phenomenon under study and the multiplicity of artistic and communicative interaction through art, the combination of varieties of which is based on an integration and interdisciplinary approach, which significantly expands the range of understanding of the category "art communication" in the context of reconstruction of modern training of art specialists and expansion of the boundaries of the speciality oriented professional activity of future art specialists.

Prospects for further research in this area are related to the substantiation of the theoretical and methodological foundations of the concept of development of artistic communication competence in art professionals as a strategic direction for updating artistic and pedagogical education.

Key words: *artistic and pedagogical education, professional training, specialists in the artistic profile, value bases of artistic communication, integration and interdisciplinary approach, art-communications.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реалізація мистецької парадигми освіти характеризується інтенсивною розробкою сучасних концепцій, запровадженням нових підходів, методик та інноваційних технологій у систему підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю на засадах переосмислення сьогоденних пріоритетів мистецько-педагогічної освіти та рестарту Нової української школи. Оскільки, згідно чинного законодавства, головним завданням сучасної підготовки педагогів-митців нової генерації, є забезпечення умов ефективного професійно-особистісного розвитку задля розширення сфери та меж їхньої майбутньої професійної діяльності.

Разом з тим, з огляду на ситуацію, що склалася в нашій країні, існує нагальна потреба у розробці нових стратегій розвитку мистецько-педагогічної освіти з урахуванням сучасних реалій та перспектив її функціонування як під час війни, так у повоєнні часи, ґрунтованих на врахуванні світоглядних трансформацій, що відбуваються в українському суспільстві тут і зараз та підтримці очевидного бажання молодого покоління бути причетним до соціокультурного життя держави, розширюючи коло своїх професійних можливостей через комунікаційну діяльність. Іншими словами, сучасна мистецька освіта має здійснювати свою найважливішу функцію: ціннісно-комунікативну. Тобто, йдеться про необхідність активізації ціннісного ставлення сучасних студентів-митців до обраної професії, вектор діяльності в якій наразі

набуває нових орієнтирів. У такому контексті доречно проаналізувати досліджувані у межах статті ключові категорії, екстраполяція яких у площину мистецько-педагогічної освіти дозволить окреслити характерологічні особливості та специфіку їх функціонування та прояву у професійній діяльності майбутніх фахівців мистецького спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До аналізу категорії «комунікація» як універсального виду людського існування та діяльності звертаються науковці і дослідники будь-якої галузі гуманітарного знання. Так, у загальноприйнятому філософсько-соціологічному розумінні комунікація визначається як процес, в якому взаємодіють суспільні суб'єкти (класи, групи, особистості), під час якого відбувається обмін досвідом, інформацією, діяльністю. У зарубіжній комунікативній філософії (К. Апель, Ю. Габермас, Ф. Штimmer та ін.), комунікація потрактовується як визначення ціннісних орієнтирів у взаємодії між людьми, регуляція їхньої адекватної поведінки, взаємоповаги та розуміння один одного.

Дослідження проблем комунікації, компонентів та чинників, що зумовлюють її актуалізацію у галузі філософії освіти висвітлюються у працях вітчизняних науковців (В. Андрущенко, В. Кущерець, В. Лутай, С. Хрипка, Г. Яценко та ін.). Так, за переконанням С. Хрипка, феномен комунікації в аксіологічному вимірі філософії освіти є як інструментом забезпечення ефективності навчально-виховного

процесу та контролю за здобутим рівнем знань, так і потужним підґрунтям до особистісно-орієнтованої спрямованості навчання, що визначається індивідуальним підходом до кожного з тих, хто навчається через комунікативну складову освіти [1,с.10]. Підкреслюючи комунікаційний контекст освіти, В. Андрущенко зазначає, що цінності виступають ключовими орієнтирами існування, навчання і життєдіяльності індивіда у суспільстві, та «зумовлюють внутрішній код, шифр усієї повноти інформації про суб'єкт, виражаючи його прагнення до присутності, розкриття і удосконалення власної природи. Цінність як відношення і міра досконалості є ідеальним феноменом, водночас цінність як наслідок буття, присутності в тій чи іншій якості з певними потенціями, що чекають розкриття через комунікацію з іншими суб'єктами» [2].

З позицій зарубіжних психологів (Д. Берло Н. Вінер, Г. Гебнер), комунікація є найважливішою складовою у житті людини серед інших людей, оскільки за межами комунікації людина не існує. Причому дехто з них (У. Ешбі, К. Шенон), у розглядові поняття «комунікація», оперують терміном «інформація», акцентуючи увагу на тому, що «інформаційний обмін» є невід'ємною характеристикою й обов'язковим атрибутом цієї категорії, оскільки у процесі спілкування за допомогою спеціальної системи символів (у нашому випадку – звукових, рухових, візуальних), відбувається обмін інформацією пізнавального та афективно-ціннісного характеру [13].

У вітчизняній психології комунікація розглядається через теорію діяльності (Л. Виготський, І. Гордієнко, С. Максименко, С. Моляко, О. Леонтьєв, В. Чебикін), коли завдяки спілкуванню людина задовольняє особливу потребу у контакті з іншими людьми, що може стати одним з провідних мотивів у спонуканні особистості до активної діяльності. завдяки взаємодії з іншими, у людини з'являється можливість засвоїти ціннісні основи власної життєдіяльності, виробити власні способи досягнення мети, навчитися реалізувати свій професійно-особистісний потенціал у суспільстві. Проте, Н. Бутенко зазначає, що для більш глибокого розуміння сутності комунікації важливим є усвідомлення ваги міжособистісних відносин. Оскільки термін «комунікація» застосовується не тільки для позначення процесу передачі інформації, а й для характеристики особливостей поведінки людей у цьому процесі. І це залежить від контексту, який включає в себе настрої та почуття, котрі кожен зі співрозмовників привносить у спілкування [4]. Тож, у психології комунікація розглядається ще й як специфічно культурна форма спілкування, коли міжособистісний обмін інформацією відбувається за допомогою знаків і символів задля цілеспрямовано визначеної мети.

У педагогіці сутність та особливості комунікації пов'язані з процесом міжособистісного спілкування та взаємодії тих, хто навчається і педагога. Відтак, традиційні вимоги до професійної комунікації мають включати оволодіння способами залучення учнів (студентів) до спільної навчально-

творчої діяльності, винайдення їх власних цінностей, формування потреби до самостійного пошуку та відкриття ціннісних сенсів.

Міждисциплінарний рівень розуміння феномена комунікації у полі культурно окресленого і ментально визначеного уособлення духовного буття людини і суспільства емко студіюється у роботах С. Хрипка. Науковець зазначає «завдяки комунікаційному обміну інформацією людина пізнає світ, постійно знаходиться в процесі освіти, відкриває таїну свого «я», власну духовність, підтримує духовно-психологічний зв'язок з іншими людьми через різні види комунікації й безпосередні стосунки, без чого важко зберегти емоційний життєвий статус» [1,с.13-14]. У такому ракурсі важливим є твердження про те, що комунікація є багатоплановим і поліакцентним процесом встановлення і розвитку контактів між людьми, що зумовлює постійний обмін інформацією, певну логічну тактику і стратегію взаємодії, розуміння суб'єктами спілкування один одного, що також набуває специфічної значущості і поступово стає особливою знаковою і пріоритетно вираженою діяльністю [там же, с. 15].

Тож, маємо констатувати, що незважаючи на особливості інтерпретації досліджуваної категорії в різних галузях гуманітарного знання, у *міждисциплінарному вимірі* комунікація потрактовується як засіб передачі цінностей у будь-якій сфері життя людини (особистій, професійній), відображає структуру, стан, потреби суспільства та виконує функцію міжособистісного зв'язку. В свою чергу, міжособистісна комунікаційна взаємодія виступає в якості необхідної й надважливої цінності сучасного суспільства, оскільки цінність спілкування й інформаційного обміну є складовими, що реалізуються у кожному без виключення акті комунікативної діяльності.

Підсумовуючи зазначимо, з огляду на істотні зрушення у системі цінностей українського народу й особливо, у більшій частини молодого покоління, ціннісні пріоритети якого вже стали основою їхньої життєдіяльності, а сьогодні – пов'язані з усвідомленням кожним/кжною власної місії у відбудові країни у воєнний та повоєнні часи, актуалізується питання щодо переосмислення сучасних завдань мистецько-педагогічної освіти та реконструкції системи підготовки педагогів-митців до майбутньої фахово спрямованої професійної діяльності. За нашим глибоким переконанням, саме фахівці мистецького профілю мають унікальні можливості для подолання поствоєнного синдрому у кожного українця, як через комунікацію з різними видами мистецтва, котрі впливають специфічними для кожного з них засобами на ціннісне відношення людини до сенсу власного життя, так і через міжособистісну арт-комунікаційну взаємодію, ґрунтовану на *міждисциплінарній інтеграції* мистецтв, спрямованих на відновлення психоемоційного здоров'я дітей і дорослих (студентів, викладачів).

Мета статті –проаналізувати ціннісні основи комунікації через мистецтво та представити інтеграційно-міждисциплінарний контекст

підготовки фахівців мистецького профілю до арт-комунікаційної взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Мистецько-педагогічна освіта, будучи складовою системи професійної мистецької освіти, орієнтована на духовно-творчий розвиток молодого покоління на засадах ціннісного ставлення до національних та світових культурних надбань та забезпечує підготовку фахівців мистецького профілю до фахово-спрямованої діяльності у закладах середньої та спеціальної середньої освіти засобами різних видів мистецтва (музика, хореографія, образотворче та театральне мистецтво тощо). Питання аксіологічних основ мистецько-педагогічної освіти були й залишаються предметом наукового інтересу великої кількості вітчизняних дослідників (І.Бех, А.Болгарський, Н.Гузій, І.Зязюн, А. Козир, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Отич, О.Шевнюк, О.Щолокова та ін.), апологетом серед яких на початку двохтисячних років, стала професор О. Рудницька, започаткувавши наукову школу теорії мистецької освіти в Україні.

Новаторство розробленої науковицею концепції полягало, перш за все, в орієнтації на процеси реалізації світоглядного потенціалу мистецтва в освітньому просторі, де виявлення механізмів ціннісно-смыслового осягнення мистецтва у процесі спілкування з ним стало основою розробки інноваційних інтерактивних методів і технологій підготовки фахівців мистецьких спеціальностей, покликаних передавати наступним поколінням духовні цінності людства, впливати на процеси виховання особистості засобами мистецтва [12]. Аналізуючи науково-творчу спадщину талановитої науковиці, С.Василенко висвітлює чітко визначену позицію О. Рудницької щодо необхідності розуміння унікальності впливу мистецьких дисциплін на особистість у порівнянні з іншими галузями знань, оскільки саме останні розвивають у майбутніх фахівців здатність бачити, відчувати, споглядати [5]. Тож, пропонуючи художні образи, що безпосередньо звернені до емоцій та почуттів людини, мистецтво розвиває ціннісне відношення до життя людини в цілому та її права на вільне самовираження й самореалізацію у різних видах майбутньої фахово-спрямованої діяльності.

У чисельних дослідженнях Г.Падалки з питань мистецької педагогіки червоною ниткою проходить думка про те, що мистецтво, відтворюючи цінність буття людини, наряду з виробництвом цінностей художньо-матеріального порядку, «опікується «виробництвом» власне людини, формуванням шляхетної, одухотвореної особистості» [11, с. 45]. Досліджуючи проблему ціннісного впливу мистецтва на розвиток духовного світу людини, вчена виокремлює ряд принципово важливих функцій мистецької освіти, котрі спонукають особистість до усвідомленої світоглядної позиції щодо власної життєтворчості та майбутньої професійної діяльності. Серед найбільш важливих, авторка називає комунікативну функцію, завдяки якій забезпечується можливість художнього полісуб'єктного спілкування, «оскільки

зміст мистецького образу не є безликою інформацією. Він має сприйматися як духовне послання автора твору, що чекає зустрічі зі своїм читачем, слухачем, глядачем [там же, с. 18].

На важливості розвитку ціннісного ставлення фахівців мистецького профілю до комунікаційної взаємодії у майбутньої професійної діяльності наголошує А.Козир. Підкреслюючи актуальність широкого використання аксіологічної концепції навчання у процесі фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, де художня комунікація є основою мистецької діяльності, науковиця пропонує систему принципів, форм і методів щодо її удосконалення, які уможливають якісне професійно-особистісне становлення ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх фахівців та розширення меж майбутньої практичної діяльності [7].

Прикметним є те, що ще на початку двохтисячних років, коли створювалася й впроваджувалася в систему підготовки майбутніх педагогів-митців сучасна мистецька парадигма освіти, професор Рудницька наголошувала на необхідності набуття вчителем мистецьких дисциплін нетипових для традиційної освіти знань і способів дій та здатності до розкриття тими, хто навчається свого особистісного бачення впливу мистецтва на розвиток духовності (а відтак, й ментального здоров'я) через відчуття внутрішнього світу іншого та міжособистісне діалогічне спілкування. Вчена підкреслювала, що ядром професійної позиції педагога-митця має стати здатність до «зміщення установок із змістово-процесуальних аспектів навчання на ціннісно-смыслові» [12]. Тобто, йдеться про усвідомлення цінності художнього пізнання для професійно-особистісної самореалізації майбутніх фахівців та стимулювання процесів усвідомлення ними самоцінності комунікації через мистецтво, оскільки саме у такий спосіб реформування освіти забезпечить, з одного боку, «вчителя нової формації», а з іншого – його підготовка стане реальністю у межах нової освітньої парадигми [там же].

Г. Падалка, розмірковуючи над перспективами сучасного розвитку мистецької освіти, висловлює переконання щодо неможливості не враховувати реалії сучасного світу й не орієнтуватися на нагальну потребу у розширенні функціональних вимірів майбутньої професійної діяльності студентів, котрі мають мобільно пристосовуватись до запитів сьогодення та знаходити рішення в умовах недостатньої визначеності, коли того потребує ситуація та наголошує на аксіологічній спрямованості навчання, передбачає розвиток у студентів здатності до оцінювання життєвих колізій і фахових проблем у різних сферах професійної діяльності [10, с. 3]. З огляду на характерне для мистецької освіти широке охоплення різних галузей мистецтва, авторка пропонує запровадити трансфесійні підходи, «які передбачають багатовимірність, міждисциплінарність, готовність майбутніх фахівців до засвоєння і виконання в майбутньому широкого спектру різновидів діяльності, синтез знань з різних наукових галузей»

[10, с. 4-7] та підкреслює значущість трансфесійного оновлення системи підготовки майбутніх фахівців мистецького профілю, що стає продуктивним на основі виокремлення спеціалізованих напрямів фахового навчання.

Про необхідність удосконалення підготовки фахівців мистецького профілю у системі мистецько-педагогічної освіти через запровадження інноваційних підходів, зорієнтованих на внутрішній світ людини, йдеться у наукових розвідках Н. Кічук [6]. Акцентуючи на тому, що «від розвиненості і цілісності світогляду педагогів-митців, їх фахових навичок і академічних знань залежить потенціал духовно-ціннісного перетворення стану особистості та соціуму в цілому, науковиця наголошує на необхідності «вирішення низки проблем мистецько-педагогічної освіти, серед яких «використання інтеграції мистецтв у процесі вдосконалення підготовки педагога-митця в аспекті його професійно-особистісної самореалізації сягає сьогодення» [6, с. 19-20].

Прикметним є те, що сучасні науковці зосереджують увагу на доведенні принциповій значущості саме симбіозу мистецтв для становлення універсального художнього мислення особистості, що, на нашу думку, є важливою умовою розвитку як арт-комунікаційної компетентності, так і професійно-особистісних якостей фахівця-митця, котрі забезпечують його здатність до міжособистісної комунікації через мистецтво. Такої ж думки дотримується й інші вітчизняні дослідники (О. Боблієнко, С. Гуров, О. Коробко, Л. Масол та ін.), акцентуючи на неефективності монологічного підходу до розуміння художньо-образної мови різних видів мистецтва та зведення художнього синтезу до «певної еkleктики» [3]. Адже сенс міждисциплінарної інтеграції для набуття фахівцями мистецького профілю здатності до арт-комунікаційної взаємодії вбачається «у досягненні чуттєво-емоційного, раціонально-інтелектуального та позитивно-активного ставлення» (О. Боблієнко) до застосування симбіозу мистецтв у майбутній професійній діяльності.

Принагідно зазначимо, що у понятійному полі мистецької педагогіки феномен художньої комунікації є предметом наукових розвідок багатьох науковців та дослідників (О. Берегова, Б. Водяний, Б. А. Зайцева, В. Козакова, Л. Лазарева, Н. Лупан, Г. Чжоу та ін.) і в узагальненому вигляді, висвітлюється крізь призму специфічних властивостей мистецтва. Саме мистецтво, підкреслює Н. Лупак, забезпечує «передачу і усвідомлення найважливіших загальнокультурних цінностей, формування духовних основ особистості», коментуючи схожість потрактування вченими категорії «художня комунікація» як факту взаємодії, без якого будь-яке спілкування втрачає сенс [8, с. 7-8]. В той же час, авторка наголошує, що художня комунікація, зумовлюючи пізнання-інтерпретацію світу через проживання і переживання конкретних подій і явищ, потребує віднайдення нових граней мистецтва для її збагачення, розширення меж застосування та

активного впровадження у практику мистецької діяльності [8, с. 10].

Отже, у наукових розвідках сучасних вітчизняних дослідників, все частіше піднімаються питання, пов'язані з комунікативним аспектом мистецької освіти, формуванням комунікативної компетентності майбутніх фахівців мистецького профілю, реалізацією комунікативної функції мистецької освіти тощо [9]. Звісно, це розширює коло усвідомлення багатогранності феномена художньої комунікації та незліченності художньо-комунікаційних зв'язків через мистецтво, виявлення та визначення шляхів реалізації яких у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів-митців, впливатимуть на ефективне удосконалення мистецько-педагогічної освіти.

Проведений згідно заявленої у статті теми аналітичний огляд, дає підстави стверджувати про своєчасність розв'язання проблеми активізації ціннісно-комунікаційних зв'язків у системі мистецько-педагогічної освіти. Розуміння мистецького простору як арт-середовища, що здатне на різних ступенях функціонування культурно-мистецьких практик забезпечити дієвість різновекторних комунікаційних зв'язків, об'єднаних сферою художньої діяльності, де інтеграція мистецтв здійснюється на міждисциплінарному рівні, є незаперечним. Проте, професійна мистецька освіта в цілому й мистецько-педагогічна зокрема, будучи комунікативною структурою за визначенням, вирізняється специфічними комунікаційними системами та способами опанування художньої форми відповідно комунікативно-знакової системи кожного з різновидів мистецтва.

Отже, багатогранність феномена художньої комунікації та незліченність художньо-комунікаційних зв'язків через мистецтво, поєднання різновидів якого в освітньому процесі логічно вибудовувати на ґрунті інтеграційно-міждисциплінарного підходу, дозволяє значно розширити спектр усвідомлення категорії «художня комунікація». За нашим переконанням, рестарт мистецько-педагогічної освіти в умовах сучасних реалій потребує реконструкції (оновлення, перебудова за новими принципами, поліпшення якості) системи підготовки фахівців мистецького профілю (нова стратегія, модифікація освітніх програм та навчальних планів тощо) на засадах ціннісно-комунікаційних пріоритетів. Вважаємо, що у розробці стратегії такої реконструкції, з огляду на специфічні особливості підготовки педагогів-митців, доцільно послуговуватися терміном *арт-комунікації* (*art-communications*), що сприятиме більш широкому розумінню цього основопокладаючого поняття у контексті ціннісних основ арт-комунікаційної підготовки як наріжного каменю у подоланні сьогоденних викликів в українському суспільстві через розширення сфери і меж майбутньої професійної діяльності фахівців мистецького профілю.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Дослідження проблеми ціннісних основ арт-комунікацій у мистецько-

педагогічній освіті дозволяє зробити наступні висновки:

Нами актуалізовано своєчасність звернення до досліджуваної проблеми з огляду на ситуацію, що склалася в нашій країні доцільність розробки нової стратегії розвитку мистецько-педагогічної освіти, ґрунтованої на врахуванні світоглядних трансформацій, що відбуваються в українському суспільстві, розширюючи коло професійних можливостей студентів мистецьких спеціальностей через арт-комунікаційну діяльність.

Подано етимологічне значення поняття «комунікація» як універсального виду людського існування, під час якого відбувається обмін досвідом, інформацією, діяльністю та її результатами; проаналізовано ціннісні основи феномена комунікації з позицій філософії, психології та педагогіки, а також та представлено особливості інтерпретації досліджуваної категорії у міждисциплінарному вимірі, коли комунікація потрактовується як засіб передачі цінностей у будь-якій сфері життя людини, відображає структуру, стан, потреби суспільства й виконує функцію міжособистісного зв'язку.

Порушено питання щодо переосмислення сучасних завдань мистецько-педагогічної освіти та певної реконструкції системи підготовки педагогів-митців, оскільки саме фахівці мистецького профілю мають унікальні можливості для подолання поствоєнного синдрому у кожного українця, як через комунікацію з різними видами мистецтва, що впливають специфічними для кожного з них засобами на цінісне відношення людини до сенсу власного життя, так і через міжособистісну арт-комунікаційну взаємодію, ґрунтовану на міждисциплінарній інтеграції мистецтв.

Визначено ціннісні основи комунікації через мистецтво та проаналізовано наукові праці провідних вітчизняних вчених, наукові інтереси яких дотичні до порушеної у статті проблеми та кореспондуються з нашим баченням аксіологічного виміру художньої комунікації та можливостей реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецько-педагогічного профілю задля розширення меж їхньої майбутньої професійної діяльності з огляду на сьогоденні виклики та потреби.

Доведено принципову значущість інтеграційно-міждисциплінарного підходу для набуття фахівцями мистецького профілю здатності до арт-комунікаційної взаємодії на основі багатогранності феномена художньої комунікації та незліченності художньо-комунікаційних зв'язків через мистецтво.

Подано авторське розуміння поняття «арт-комунікації» з огляду на багатоаспектність феномена художньої комунікації та множинність художньо-комунікаційної взаємодії через мистецтво, поєднання різновидів якого ґрунтується на інтеграційно-міждисциплінарному підході, значно розширює спектр розуміння категорії «художня комунікація» у контексті реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецького та розширення меж професійної діяльності майбутніх фахівців мистецького профілю.

Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямку пов'язані з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад концепції розвитку арт-комунікаційної компетентності у фахівців мистецького профілю як стратегічного напрямку оновлення мистецько-педагогічної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аксіологія освіти в сфері комунікативної культури: ціннісні акценти; комунікативні тенденції; дистанційний формат: Навчально-методичний посібник. За загальною редакцією С. Хрипка. Київ. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С.7–21.
2. Андрущенко В. Про концептуальні засади філософії освіти. *Нова парадигма: альманах наук. праць*. НПУ імені М.П. Драгоманова. 2004. Вип. 36. С. 8–20.
3. Боблієнко О. Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки. Автореферат дисертації... канд. пед. наук. Вінниця, 2013. 20 с.
4. Бутенко Н. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. Київ. КНЕУ. 2007. 383 с.
5. Василенко С. Творча спадщина Оксани Рудницької як джерело інноваційних ідей. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 37. Київ. 2021. С. 18.
6. Кічук Н. Інтеграція мистецтва як підґрунтя збагачення креативності здобувачів вищої педагогічної освіти. *Професійна підготовка фахівців мистецько-педагогічного профілю: теорія і практика*: колективна монографія. Ізмаїл. ІДГУ. 2022. С. 15–26
7. Козир А., Дубьок Н. Аксіологічна концепція мистецького навчання студентів факультету мистецтв. *Науковий часопис НПУ ім. Н.П. Драгоманова*. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Київ. 2022. С. 8–14.
8. Лупак Н. Художня комунікація в площині мистецької освіти: теорія, пратика, інновації. *Теорія художньої освіти та виховання*. Мистецтво та освіта. 2019. №1 (91). С.6–11.
9. Лупак Н., Водяний Б. Мистецька освіта в Україні: комунікативний аспект. *Science Review* 8 (25). 2019. С. 24–29
10. Падалка Г. Трансфесійна підготовка фахівців у системі вищої мистецької освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. Вип. 28. Київ. Вид-во Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 2022. С. 3–7
11. Падалка Г. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ. Освіта України. 2008. 274 с.
12. Рудницька О. Педагогіка мистецтва: пошуки і перспективи. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський щорічник*. Київ- Ченстохова, 2000. Вип. II. С. 233–245.
13. Shannon K. The Psychology of Communication. Access mode: <https://study.com/learn/lesson/shannon-weaver-model-communication-theory-parts-transmission-model.html>

REFERENCES

1. Aksiolohiya osvity v sferi komunikativnoyi kul'tury: tsinnisni aktsenty; komunikativni tendentsiyi; dystantsiynyy format: Navchal'no-metodychnyy posibnyk (2011). [Axiology of education in the field of communicative culture: value accents; communicative tendencies; distance format: Educational and methodological guide]. Za zahal'noyu redaktsiyeyu S. Khrypko. Kyuiv. NPU im. M. P. Draho-manova, S. 7–21. [in Ukrainian]
2. Andpyshchenko, B. (2004). Ppo kontseptyal'ni zacady filocofii ocvity [Andpyshchenko B. Conceptual tasks of philosophical education.]. Nova papadyhma: al'manah

nayk. ppats'. HPU imeni M.P. Drahomanova. Врп. 36. С. 8–20. [in Ukrainian]

3. Bobliyenko, O. (2013). Formuvannya polikhudozhn'oyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya muzyky u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Formation of multi-artistic competence of the future music teacher in the process of professional training]. Avtoreferat dysertatsiyi... kand. ped. nauk. Vinnytsya, 20 s. [in Ukrainian]

4. Butenko, N. (2007). Komunikatyvni protsesy u navchanni [Communicative processes in education]: Pidruchnyk. Kyiv. KNEU. 383 s. [in Ukrainian]

5. Vasylenko, S. (2022). Tvorch spadshchyna Oksany Rudnyts'koyi yak dzherelo innovatsyynkh idey [The creative heritage of Oksana Rudnytska as a source of innovative ideas.]. Innovatsyina pedahohika. Vypusk 37. Kyiv. S. 18. [in Ukrainian]

6. Kichuk, N. (2022). Intehratsiya mystetstva yak pidgruntia zbahachennya kreatyvnosti zdobuvachiv vyshchoyi pedahohichnoyi osvity[Integration of art as a basis for enriching the creativity of students of higher pedagogical education.]. Profesiyna pidhotovka fakhivtsiv mystets'ko-pedahohichnoho profil'yu: teoriya i praktyka: kolektyvna monohrafiya. Izmayil. IDHU. S. 15–26. [in Ukrainian]

7. Kozyr, A., Dub'yuk, N. (2022). Aksiolohichna kontseptsiya mystets'koho navchannya studentiv fakul'tetu mystetstv[Axiological concept of artistic education of students of the Faculty of Arts.]. Naukovyy chasopys NPU im. N.P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity. Kyiv. S. 8–14. [in Ukrainian]

8. Lupak, N. (2019). Khudozhnya komunikatsiya v ploschchyni mystets'koyi osvity: teoriya, pratyka, innovatsiyi [Lupak N. Artistic communication in the field of art education: theory, practice, innovations. Theory of art education and upbringing. Art and education]. Teoriya khudozhn'oyi osvity ta vykhovannya. Mystetstvo ta osvita. №1 (91). S. 6–11. [in Ukrainian]

9. Lupak, N., Vodyanyu, B. (2019). Mystets'ka osvita v Ukraini: komunikatyvnyy aspekt[Art education in Ukraine: communicative aspect.]. Science Review 8 (25). S. 24–29. [in Ukrainian]

10. Padalka, G. (2022). Transfesiyna pidhotovka fakhivtsiv u systemi vyshchoyi mystets'koyi osvity [Transfessional training of specialists in the system of higher art education.]. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka

mystets'koyi osvity. Vyp. 28. Kyiv. Vyd-vo Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova, S. 3–7. [in Ukrainian]

11. Padalka, G. (2008). Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplyn) [Art pedagogy (Theory and teaching methods of art disciplines)]. Kyiv. Osvita Ukrainy. 274 s. [in Ukrainian]

12. Rudnyts'ka, O. (2000). Pedahohika mystetstva: poshuky i perspektyvy [Art pedagogy: searches and perspectives]. Profesiyna osvita: pedahohika i psykholohiya: Ukrainy's'ko-pol's'kyu shchorichnyk. Kyiv- Cheshchokhova. Vyp. II. S. 233–245. [in Ukrainian]

13. Shannon, K. The Psychology of Communication. Access mode: <https://study.com/learn/lesson/shannon-weaver-model-communication-theory-parts-transmission-model.html> [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: арт-комунікації в мистецькій освіті; диригентсько-хорова педагогіка, теоретичні та методичні основи професійної мистецької освіти в Україні та за кордоном; педагогіка свободи в контексті реалізації сучасної освітньої парадигми; впровадження інноваційних моделей та технологій у вітчизняну систему професійної мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RASTRYGINA Alla Mykholaivna - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor, of the Department of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State University.

Scientific interests: art-communications in art education conducting and choral pedagogy, theoretical and methodological foundations of professional art education in Ukraine and abroad; pedagogy of freedom in the context of implementation of the modern educational paradigm; introduction of innovative models and technologies into the domestic system of art professional education.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2023 р.

УДК: 378.015.31:004.77

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-92-98

РОГУЛЬСЬКА Оксана Олександрівна –

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5603-0274>
e-mail: oxana.rogulska@gmail.com

МАГДЮК Ольга Вікторівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
ORCID: <http://orcid.org/000-0002-6778-3586>
e-mail: tychynskao@ukr.net

ДОЦІЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У СТУДЕНТІВ ЗВО ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті окреслено переваги використання інтерактивних та мультимедійних технологій з метою формування у студентів «soft skills» у закладах вищої освіти; розкрито різницю між професійними навичками «hard skills» та соціальними навичками «soft skills»; схарактеризовано найбільш відомі «soft skills», які виокремлюють роботодавці, а